

**CERCETAREA CULTURII POPULARE
ÎN ROMÂNIA DUPĂ 1945.
INDEX LIBRORUM PROHIBITORUM**

Elena CHIABURU*

Abstract

Following World War II, Romania was forced to remove from the public conscience any reference to the territories that were taken after 1945 (Bessarabia, Northern Bukovina, Cadrilater/ Southern Dobruja), as well as to the personalities who became somehow undesirable to the new political regime. Consequently, the publications containing any reference, no matter how small, to a subject that could *harm the good relations with the USSR* were purged. The purge applied to: works written by the members of the royal family or related to them; the royal coat of arms and the symbols of the dynasty; the statutes of the interwar political parties; any work of specific authors (war criminals, the ones that fled the country, authors declared undesirable to the communist regime); several “tendentious” works of certain authors; text books from 1920-1948; folk calendars, almanacs, etc., from 1918-1944; any map including the territories that had belonged to the Romanian state until World War II; military literature, rules, treaties, etc., from 1916 onward, as well as laws and instructions associated to them from 1920 till 1945; history and geography works related to Bessarabia. Inevitably, the field of traditional culture was not overlooked by the prohibitive politics enforced in Romania by the Soviet occupation. In order to restore the historical truth and to recover information in the field of ethnology, one should go back to the sources of information of that time, and the specialized works which are important and valid even today should be republished. It is the only way to eliminate the hiatuses and to get the correct and complete image on the evolution of the research of Romanian traditional culture. Our scientific undertaking constitutes a cultural must and a moral obligation towards those specialists in ethnology who were wronged by history, whose activity should be known and appreciated for its real value.

Keywords: traditional culture, ethnology, ethnography, censorship, communism, purging of books, banned books.

Cuvinte-cheie: cultură populară, etnologie, etnografie, cenzură, comunism, epurarea cărților, cărți interzise.

Una dintre numeroasele consecințe suferite de țările intrate sub dominația URSS după cel de-al Doilea Război Mondial a fost obligația

* Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași – România.

de rescriere a istoriei pentru a folosi doctrinei bolșevice și, așa cum era de așteptat, primele surse de informație intrate în atenția autorităților abia venite la putere au fost cărțile.

România a fost obligată să elimine din conștiința publică orice referire la teritoriile care i-au fost luate după 1945 (Basarabia, nordul Bucovinei, Cadrilaterul), precum și la personalitățile devenite indezirabile pentru noul regim politic. Pe de o parte au fost epurate persoanele aflate în funcții administrative, militare, culturale etc. (majoritatea arestate și condamnate la ani grei de închisoare), iar pe de alta au fost scoase din circulație publicațiile care conțineau o cât de mică referire la vreun subiect ce putea *aduce atingere bunelor relații cu URSS* – eufemismul ce a marcat mai mult de jumătate de secol de tragedii românești.

Subiectul face parte dintr-o preocupare a noastră mai amplă, un prim studiu fiindu-i consacrat lui Ion Ionescu de la Brad¹. În cele ce urmează vom înfățișa modul în care, sub imperativele cenzurii comuniste, au fost puse la *Index* și condamnate la necunoaștere publică o serie de publicații din *domeniul culturii populare* – cu toate ramurile sale: etnologie, etnografie, artă populară, folclor ș.a.

Investigația este necesară pentru restabilirea adevărului și pentru cunoașterea cât mai completă și corectă a dobândirilor științifice înregistrate de acest domeniu în ultimul secol, din care o parte însemnată au fost ocultate din motive politice. Aceasta reprezintă, totodată, o îndatorire de onoare și o obligație morală față de înaintași vrednici, dar nedreptățiți de regimul bolșevic, a căror activitate trebuie cunoscută și reconsiderată la adevărata valoare.

Cercetarea constă în verificarea listelor de cărți cenzurate și interzise în România după cel de-al Doilea Război Mondial, precum și selectarea celor care prin conținutul lor aparțin domeniului larg al culturii populare, iar pe de alta, verificarea catalogului Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași (BCU Iași), spre a vedea dacă exemplarele păstrate poartă semnele interdicției. Din rațiuni de economie editorială, ne vom mărgini să dăm aici doar titlurile pe care le-am identificat în listele menționate, nu și cotele tuturor exemplarelor existente în această bibliotecă. Vom da cotele numai pentru cele câteva exemplare suplimentare pe care le-am depistat în cercetarea noastră în catalogul on-line al BCU Iași, care, deși nu au fost incluse pe listele de

¹ Elena Chiaburu, „Ion Ionescu de la Brad sub cenzura comunistă”, în vol. *Bicentenarul nașterii lui Ion Ionescu de la Brad*, Onești, Editura Magic Print, 2018, p. 393-419.

publicații epurate până la sfârșitul anului 1948, poartă totuși semnele interdicției totale sau parțiale.

Pentru plasarea chestiunii în contextul adecvat, studiul nostru este structurat în două părți: mai întâi vom face o prezentare sintetică a cenzurii comuniste aplicate în bibliotecile din România și a epurației persoanelor, după care vom da lista cărților referitoare la cultura populară, epurate și interzise total sau parțial pe durata regimului comunist.

Suportul documentar este constituit din lucrări de istorie a României, a cenzurii și a bibliotecilor, legislație și pagini web ce vor fi indicate la locul potrivit. Lucrarea va fi ilustrată cu imagini reprezentând fișe de catalog și exemplare păstrate la BCU Iași pe care apar semnele interdicțiilor.

*

Epurarea publicațiilor. Încă înainte de sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, România a fost obligată să-și epureze colecțiile de publicații din biblioteci (și nu numai), temeiul juridic fiind art. 16 din *Convenția de armistițiu* încheiată cu Guvernele Uniunii Sovietice, Regatului Unit al Marii Britanii și Statele Unite ale Americii la 12 septembrie 1944², preluat apoi în Tratatul de pace de la Paris din 1947. Numai că, dacă intenția inițială viza așa-numita „defascizare” a administrației, învățământului, presei și culturii în general, pe măsură ce regimul comunist se instala în România, operațiunea de epurare a publicațiilor a căpătat un caracter tot mai agresiv și fără precedent în istoria noastră.

După ce au fost distribuite câteva liste cu titluri de cărți și autori interziși, la 4 mai 1945 Regele Mihai a emis un *Decret-lege (nr. 364) pentru retragerea <din circulația publică a> unor anumite publicațiuni periodice și neperiodice, reproduceri grafice și plastice, filme, discuri, medalii și insigne metalice*. În baza acestui act, pe lângă Ministerul Propagandei s-a înființat o comisie³ care a întocmit liste cu „toate

² Ionuț Costea, István Kiraly, Doru Radoslav, *Fond secret. Fond „S” special. Contribuții la istoria fondurilor secrete de bibliotecă din România*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1995, p. 170.

³ Comisia Centrală de aplicare a art. 16 din *Convenția de Armistițiu* și a *Legii privind epurarea publicațiilor* a fost constituită în august 1945 și era formată din: G. Ivașcu, Directorul Propagandei și reprezentantul Ministerului Propagandei, ca președinte; P. P. Stănescu, secretar general în Ministerul Educației Naționale; P. Panaitescu-Perpessicius și Mihail Cruceanu, profesori secundari din partea Ministerului Educației Naționale; Pompiliu Constantinescu și Mihail Beniuc din partea Societății Scriitorilor Români; Sebastian Popescu din partea Ministerului Afacerilor

publicațiile apărute de la 1 ianuarie 1917 până la 23 august 1944 cuprinzând idei legionare, fasciste, hitleriste, șoviniste, rasiste sau pasagii dăunătoare bunelor relații ale României cu Națiunile Unite” (subl. ns.)⁴. Toate bibliotecile, indiferent de categorie, care dețineau publicațiile respective au trebuit să le retragă din circulație.

După etapa comună de scoatere obligatorie din circulația publică, soarta colecțiilor epurate a fost diferită, în funcție de tipul bibliotecii deținătoare. Bibliotecile publice și școlare trebuiau să le predea la Prefectura județului în termen de 30 de zile de la apariția listei (în București și suburbii, în 15 zile, direct la Depozitul Oficiului de Hârtie în prezența unui delegat al Prefecturii Poliției Capitalei). Publicațiile aflate în bibliotecile universitare trebuiau inventariate și păstrate în continuare, însă consultarea lor nu s-a putut face decât cu autorizația șefului instituției și doar în localul bibliotecii. Persoanele care nesocoteau dispozițiile intrau sub incidența delictului de sabotare a *Convenției de armistițiu* și se pedepseau cu închisoare sau cu amenzi bănești mari⁵.

Comisia înființată în 1945 a elaborat și publicat între anii 1946 și 1948 câteva broșuri (se pare că opt la număr), cu titluri de cărți epurate și instrucțiuni din ce în ce mai detaliate⁶ (impropriu numite *broșuri*, deoarece ultima, din 1948, conținea peste 8000 de titluri de cărți, ziare, reviste, anuare, almanahuri, albume etc. epurate). Sintetic, au fost interzise:

Interne; Alexandru Paleologu, consilier din partea Comisiei Române de Aplicare a Armistițiului; Traian Popovici, bibliotecar din partea Academiei Române; George C. Nicolescu, asistent universitar, din partea Ministerului Artelor; N. N. Vasiliu, consilier juridic în Ministerul Propagandei, ca membri (cf. Decizia nr. 1368 publicată în „Monitorul Oficial”, Partea I, nr. 183 din 14 august 1945, p. 7159). Comisia Centrală avea în subordine cenzori și personal administrativ și coordona comisiile constituite la nivel local, în fiecare județ.

⁴ Decretul-lege nr. 364/1945, publicat în „Monitorul Oficial”, Partea I, nr. 102 din 4 mai 1945.

⁵ Ibidem.

⁶ Comisia pentru aplicarea art. 16 din Convenția de Armistițiu, *Publicațiile scoase din circulație până la 1 august 1945*, București, Ministerul Propagandei (numită și *Broșura nr. 1*); au urmat *Broșura nr. 2* și *Broșura nr. 3* din 1945 și *Publicațiile scoase din circulație până la 1 iunie 1946*, cumulate în *Publicațiile interzise până la 1 mai 1948*, cu un adaos: *Publicațiile interzise. Supliment I: 1 mai - 1 noiembrie 1948*, București, Ministerul Artelor și Informațiilor, 1948. De remarcat faptul că până în 1948, publicațiile erau doar „scoase din circulație”, dar de atunci înainte devin „interzise”. Apoi: toate aceste broșuri s-au distribuit prin vânzare, dar din 1949 listele de cărți interzise au avut ele însele un caracter secret, fiind trimise direct bibliotecilor vizate și doar persoanelor împuternicite din fiecare bibliotecă a se ocupa de publicațiile secrete.

– toate operele scrise de membrii familiei regale sau lucrări despre ei;

– statutele partidelor politice interbelice, nu doar cele fasciste și legionare;

– orice lucrări ale unor autori (criminali de război, fugiți din țară, indezirabili pentru regim);

– anumite lucrări „tendențioase” ale unor autori, restul operei lor rămânând în circuitul liber;

– toate manualele școlare dintre anii 1920-1948;

– toate calendarele, almanahurile populare etc., de orice fel, din perioada 1918-1944;

– orice hărți care înglobează teritorii ce au aparținut statului român până la cel de-al Doilea Război Mondial și care nu-i aparțin; hărțile din cuprinsul lucrărilor științifice trebuiau puse în acord cu noile granițe ale țării, prin diferite procedee (hașurare, decupare etc.), dar numai dacă nu pot fi eliminate total; la fel trebuia procedat cu stema regală și cu însemnele dinastiei;

– literatura militară, regulamentele, tratatele etc. începând din 1916, iar legile și instrucțiunile ce le însoțesc din 1920 până în 1945;

– lucrările de istorie și geografie care privesc problema Basarabiei⁷.

Decretul nr. 364 din 4 mai 1945 a stat la baza constituirii așa-numitului *Fond special* din bibliotecile publice și universitare care au avut permisiunea să păstreze publicațiile epurate. Trebuie precizat faptul că nu toate bibliotecile publice au avut voie să dețină depozite cu cărți epurate, ci doar Biblioteca Academiei Române și Bibliotecile Centrale Universitare din București, Cluj, Iași, iar dintre bibliotecile publice, doar așa-numitele biblioteci regionale, raionale și câteva județene „cu tradiție” (*recte* vechime).

De asemenea, este necesar să reamintim faptul că învățământul superior românesc a fost reorganizat în anul 1948 și prin urmare universitățile și-au reînceput activitatea când prima etapă de epurare masivă a publicațiilor se petrecuse deja. În consecință, toate generațiile de studenți de după 1949 au fost lipsite în mod deliberat de cea mai mare parte a bibliografiei de specialitate din perioada interbelică și chiar dinainte de Primul Război Mondial, așa după cum se va vedea în cele ce urmează.

⁷ Ministerul Artelor și Informațiilor, *Publicațiile interzise până la 1 mai 1948*, București, 1948, p. 5-15.

Fondul special a scos din circulație un număr încă necunoscut de publicații. Funcționarea lui s-a aflat în întreaga perioadă comunistă sub incidența „secretului de stat”, de „serviciu” sau a datelor și informațiilor care „deși nu constituie secrete de stat, nu sunt destinate publicității”⁸. În plus, *Instrucțiunile* de lucru ulterioare anului 1964, cu circulație internă în biblioteci, recomandau că „operația de retragere din circulație trebuie efectuată cu tact și discreție”⁹.

Fondul special a însemnat în realitate *Fond secret* sau *Interzis* și a evoluat din punct de vedere al conținutului până în anii '90; în realitate și-a continuat într-un anume fel existența măcar un deceniu, din cauza faptului că ultima *Lege a secretului de stat* de sorginte comunistă (din 1971) a rămas în vigoare până în anul 2002.

Publicațiile din *Fondul special* (în fapt, *secret*) erau însemnate cu litera majusculă „S”, închise în depozite separate, cu catalog separat, iar accesul a fost interzis inclusiv majorității angajaților din bibliotecile respective (v. fig. 1).

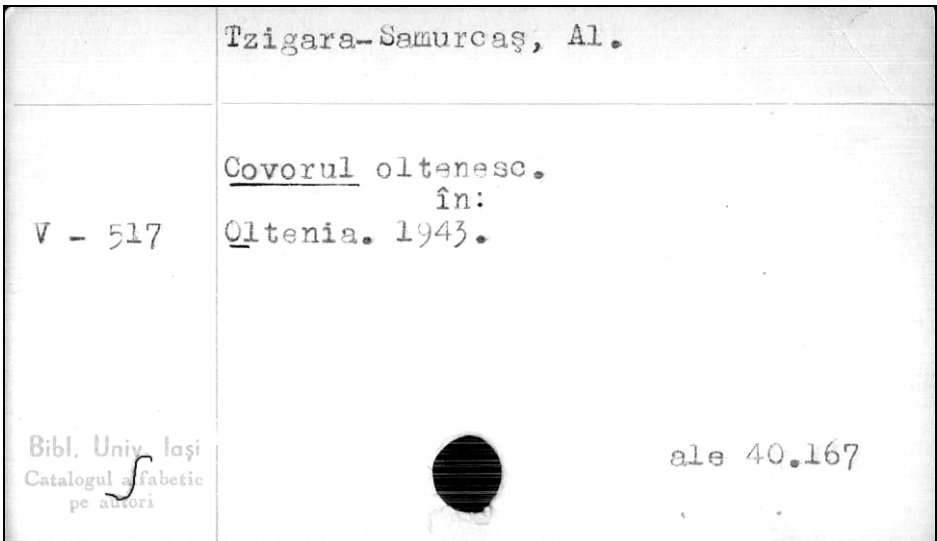

Fig. 1

Se poate afirma că Decretul-lege nr. 364/1945 a instituit *Cortina de fier* asupra culturii române, motiv pentru care data de 4 mai

⁸ Ionuț Costea, István Kiraly, Doru Radoslav, *op. cit.*, p. 29.

⁹ Adrian Marino, *Cenzura în România. Schiță istorică introductivă*, Craiova, Editura Aius, 2000, p. 67- 68.

1945 reprezintă un „moment capital în procesul de instaurare a dictaturii comuniste”¹⁰ în România, alături de 23 august 1944 (lovitura de stat), 6 martie 1945 (instalarea Guvernului dr. Petru Groza), 19 noiembrie 1946 (alegerile parlamentare fraudate) și 30 decembrie 1947 (abdicarea Regelui).

După ce prima etapă de epurare brutală a publicațiilor s-a încheiat, în 1948 a urmat și naționalizarea editurilor și a trusturilor de presă, iar în 1953, după moartea lui Stalin, a avut loc încă o etapă de verificare a publicațiilor rămase. Ca urmare, în biblioteci s-a înființat în plus așa-numitul *Fond documentar*, în care au fost incluse acele publicații care, „deși nu corespund scopurilor educației socialiste a maselor și a concepțiilor politico-ideologice conjuncturale, sunt totuși indispensabile informării științifice a specialiștilor”¹¹, unele fiind scoase de la *Fondul Secret*. Pentru publicațiile din *Fondul documentar* accesul a devenit mai ușor, fiind lăsat la latitudinea șefului bibliotecii. Cărțile și fișele de catalog aferente erau însemnate cu majuscula „D” sau cu abrevierea „Doc.” – *Documentar* (v. fig. 2).

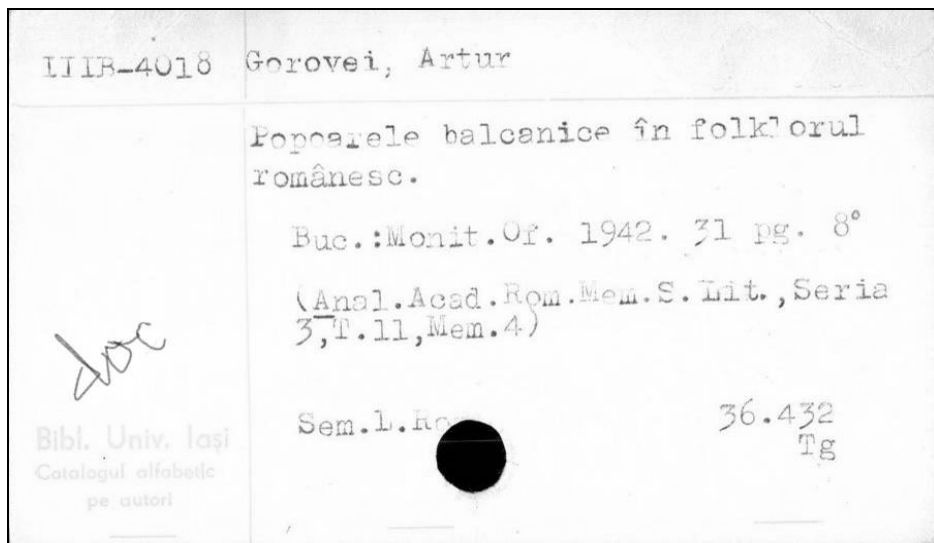

Fig. 2

¹⁰ Ion Cristoiu, *1945-1950. Paranoia arestării cărților*, disponibilă pe <https://www.history.ro/sectiune/general/articol/1945-1950-paranoia-arestarii-cartilor> (accesat la 02.06.2018).

¹¹ Ionuț Costea, István Kiraly, Doru Radoslav, *op. cit.*, p. 45.

O *Instrucțiune* a Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor (organismul care se ocupa de aplicarea cenzurii, dispozițiile sale fiind unitare la nivel național) din anul 1964 cerea ca atunci când o carte este mutată din *Fondul secret* în cel *Documentar* să se șteargă urma interdicției: „Deoarece cărțile poartă semnul acestui fond, este nevoie să se înlătore semnele sau ștampila fondului «S», dar astfel încât cartea să nu fie deteriorată (se poate pune ștampila bibliotecii pe semnul «S» sau se poate scoate cu soluție chimică) și să nu se atragă atenția cititorilor de proveniența publicației”¹².

De multe ori s-au rupt copertile originale și s-au confecționat altele noi din carton ieftin. Prin înlăturarea copertilor inițiale s-au pierdut nu doar urmele interdicțiilor, ci și o serie de informații necesare identificării precise a edițiilor, conținute în caseta tipografică (tirajul, prețul etc.). Distrugerea copertilor este foarte păguboasă în special în cazul revistelor, care dau pe copertă cronologia, echipa redacțională ș.a.

Fondul documentar a fost desființat treptat între 1964-1968, ca urmare a ușoarei liberalizări a climatului politic din România acelor ani, însă *Fondul secret* a rămas în vigoare până la schimbarea de regim politic din anii '90. De la începutul anilor '70, cenzura cărților în biblioteci s-a făcut prin *Instrucțiuni secrete de uz intern* conținând liste de autori și de cărți ce trebuiau retrase din circulație, trimise de la Consiliul Culturii și Educației Socialiste direct bibliotecilor vizate.

La Biblioteca Academiei Române din București au fost centralizate în anii 1948-1950 și cărțile provenite din tot felul de *confiscări* suferite de numeroși politicieni, ziariști, profesori, medici, preoți, ofițeri, țărani înstăriți, cărora, odată cu arestarea, le era confiscată și averea, deci și cărțile din biblioteci. Această categorie de publicații a fost constituită într-un fond de asemenea prohibit, denumit *Fond preluări*, care a fost destul de mare, numeric vorbind. Cărțile erau ștampilate, numerotate și însemnate cu litera „P” = Preluări, scrisă cu creionul. O parte au fost redistribuite în timp altor biblioteci, dar cea mai mare parte a *Fondului preluări* a stat la baza înființării Bibliotecii Centrale de Stat a României, în anul 1953, actuala Bibliotecă Națională (v. fig. 3).

¹² *Ibidem*, p. 297.

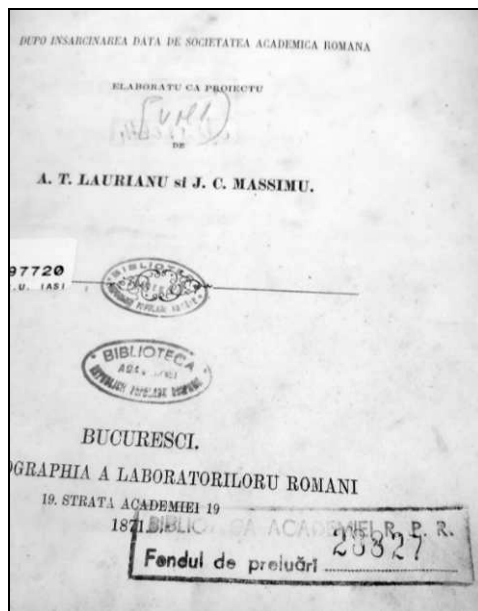

Fig. 3

La Biblioteca Centrală de Stat (azi Națională), publicațiile epurate nu doar că nu au fost accesibile publicului, dar, în imensa lor majoritate (câteva milioane de exemplare, după unele opinii), nu au fost prelucrate niciodată până astăzi, ele constituind așa-numitul, eufemistic vorbind, Fond de publicații „destructurate”, a căror salvare este imperios necesară¹³.

Se impune notat și că toate publicațiile epurate și interzise care s-au aflat în *Fondurile secret* și *Documentar* au fost inventariate/reinventariate în marile biblioteci deținătoare după anii '90 drept *donatii*, fapt ce distorsionează rezultatele cercetătorilor, care sunt trimiși fără să știe pe niște „piste false”; exemplarele respective nu au fost vreodată oferite de bună voie acelor biblioteci, în realitate așa-zisele „donatii” fiind confiscări; desigur, autorii sau posesorii însemnați pe ele nu sunt *donatori* în sensul propriu al cuvântului, căci erau practic forțați să le dea.

În fine, spre sfârșitul deceniului cinci al secolului al XX-lea a început o acțiune de „recuperare” a unor autori (dacă mai erau în viață) sau a unor scrieri, dacă autorii lor nu mai trăiau, prin așa-numita „expurgare”. Operațiunea a durat până la căderea regimului comunist în decembrie 1989 și a însemnat în fapt îndepărtarea unor cuvinte sau

¹³ <https://www.fericiticeiprignoniti.net/sinteze/2188-fondul-de-carte-s-la-bnar-fondul-secret> (accesat pe 14.08.2019).

chiar pasaje dintr-o carte considerate improprie difuzării din motive politico-ideologice amintite deja. Practic, o serie de cărți au fost cenzurate și rescrise prin eliminarea părților referitoare cu precădere la Basarabia și Bucovina; această chestiune poate constitui subiectul unei cercetări de sine stătătoare.

*

Concomitent cu scoaterea din circulație a publicațiilor a avut loc și *epurația* persoanelor. *Epurația* a fost un proces social-politic programat, început imediat după 23 august 1944, cerut de ocupantul sovietic și desfășurat până în anii '50. S-a făcut în baza unui set legislativ de sorginte bolșevică: *Legea nr. 486/7 octombrie 1944 și nr. 594/23 noiembrie 1944 referitoare la purificarea administrațiilor publice; Legea nr. 102/9 februarie 1945 pentru epurarea presei scrise și radiodifuziunii; Decretul-lege nr. 186/19 martie 1945 privitor la trecerea din oficiu în rezervă a personalului activ al armatei care prisosește; Legea nr. 217/29 martie 1945 pentru purificarea administrațiilor publice etc.*¹⁴

Dacă scopul inițial a fost eliminarea elementelor fasciste, a legionarilor și a colaboraționiștilor din viața publică, la începutul anilor '50 s-a ajuns să fie eliminate cele „carieriste”, „oportuniste”, „exploatare și dușmănoase”, ceea ce însemna de fapt lichidarea adversarilor politici ai Partidului unic¹⁵.

Vizați în primul rând au fost exponenții generației care a realizat Marea Unire de la 1918 – care, dacă mai erau în viață, au fost destituiți din funcțiile pe care le dețineau și arestați, iar dacă nu mai trăiau, victime au căzut doar scrierile lor, ce au fost epurate și interzise cunoașterii publice pe toată durata regimului comunist în România, însă interdicțiile au depășit cu mult perioadele stabilite prin *Decretul-lege nr. 364/1945*.

Nici un domeniu de activitate economică sau culturală nu a scăpat neafectat de epurare. Inevitabil, și *etnografia și cultura populară*, cu toate ramurile și domeniile adiacente, au fost lipsite de un număr însemnat de tipărituri.

¹⁴ Ion Zainea, *Politică și administrație în România (6 martie 1945-1 martie 1946). Epurarea*, Editura Universității din Oradea, 2004, p. 22-25; *România. Viața politică în documente (1945)*. Coord.: Ioan Scurtu, București, Arhivele Statului din România, 1994, p. 230-232.

¹⁵ Vezi liste însumând câteva sute de pagini de nume ale celor îndepărtați din viața publică a României numai în perioada 6 martie 1945-1 martie 1946 la Ion Zainea, *op. cit.*, passim.

În continuare, inserăm o listă a lucrărilor interzise pe care le-am identificat în *Index*-urile de cărți epurate¹⁶, în ordinea alfabetică a numelor autorilor, fără a putea pretinde, firește, că ar fi completă și exhaustivă. Din rațiuni de economie editorială, vom face trimitere doar la lucrarea cumulativă a lui Paul Caravia privitoare la „scrierile cenzurate” din România comunistă¹⁷, acolo unde cititorul interesat poate găsi restul surselor primare indicate la nota 6; de asemenea, vom da cota exemplarelor păstrate la BCU Iași doar în cazul celor depistate de noi și care nu figurează în listele de cărți epurate până la sfârșitul anului 1948.

1. Tiberiu Alexandru, *Muzica populară bănățeană*, București, Editura Cercul Bănățenilor (cu mențiunea: „Rămîne în bibliotecile muzicale folclorice, de specialitate”)¹⁸;

2. „Anuarul Arhivei de Folklor”, publicat de Ion Mușlea, vol. II, IV, V și VII, București/Sibiu, Monitorul Oficial, 1933, 1937, 1939, 1945¹⁹;

3. Alexandru P. Arbore, *Informațiuni etnografice și mișcări de populațiune în Basarabia sudică și Dobrogea în veacurile XVIII și XIX, cu specială privire la coloniile bulgărești din aceste regiuni*, Cernăuți, Glasul Bucovinei, 1929²⁰;

4. Idem, *Însemnătatea cercetărilor etnografice pentru cunoașterea poporului român*, București, Institutul de Arte Grafice „Alex. Vlahuță”, 1930 (extras din „Buletinul Societății Române Regale de Geografie”, 1930)²¹;

5. Idem, *Noi informațiuni etnografice, istorice și statistice asupra Dobrogei și a regiunilor basarabene învecinate Dunării*, Cernăuți, Glasul Bucovinei, 1930²²;

¹⁶ Listele respective nu dau întotdeauna toate elementele bibliografice ale unei lucrări, astfel încât și în lista de mai jos pe alocuri vor lipsi: locul de apariție, editura și anul (uneori toate la un loc), motiv pentru care am folosit abrevierile: s.l. = *sine loco*; s.e. = *sine editio*; s.a. = *sine anno*.

¹⁷ Paul Caravia, *Gândirea interzisă. Scrieri cenzurate (România 1945-1989)*, București, Editura Enciclopedică, 2000, 600 p.

¹⁸ *Ibidem*, p. 49.

¹⁹ *Ibidem*, p. 57-58.

²⁰ *Ibidem*, p. 59.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*.

6. Idem, *Toponimie putneană*, Focșani, Tipografia Cartea Putnei, 1930 (extras din „Milcovia”, an. I, nr. 1)²³;
7. Antony Babel, *La Bessarabie. Etude historique, ethnographique et economique*, Paris, Alcan, 1926²⁴;
8. Teodor Bălășel, *Versuri populare române*, vol. I-II, Craiova, Institutul de Arte Grafice Ramuri, 1919-1926 (4 vol. în 2: vol. I 1-2. *Ceremonioase*; vol. II 1-2. *Distractive*)²⁵;
9. Nicolae Stelian Beldie, *Cântece din Maramureș*, Iași, Tipografia „Alexandru Terek”, 1939²⁶;
10. Ernest Bernea, *Civilizația română sătească*, București, 1944²⁷;
11. Idem, *Maramureșul, țară românească*, București, s.e., 1943²⁸;
12. Idem, *Maramureșul, zonă românească*, București, Colecția „Gând și faptă”, 1944²⁹;
13. Idem, *Timpul și țăranul român*, București, Tipografia „Bucovina” I. E. Torouțiu, 1941³⁰;
14. G. Breazu, *Colinde*, București, Fundația „Carol”, 1938 („Rămîne în bibliotecile speciale”)³¹;
15. Idem, *Colindele*, Craiova, Scrisul Românesc, 1938 („Rămîne în bibliotecile speciale”)³²;
16. Ioan Aurel Candrea, *Porecelele la români*, București, Librăria Socec, 1895³³;
17. Idem, *Folklorul medical român comparat*, București, 1944³⁴;
18. Idem, *Graiu, datini, credințe*, București, Alcalay & Co, s.a. (Biblioteca pentru toți, nr. 1343 și 1344)³⁵;

²³ *Ibidem.*

²⁴ *Ibidem*, p. 66.

²⁵ *Ibidem*, p. 78-79.

²⁶ *Ibidem*, p. 80.

²⁷ *Ibidem*, p. 83.

²⁸ *Ibidem.*

²⁹ *Ibidem.*

³⁰ *Ibidem.*

³¹ *Ibidem*, p. 101.

³² *Ibidem.*

³³ *Ibidem*, p. 108.

³⁴ *Ibidem.*

³⁵ *Ibidem.*

19. Idem, Ovid Densusianu, *Din popor*, București, Alcalay, s.a. (Biblioteca pentru toți, nr. 1343 și 1344)³⁶;
20. Ioan Aurel Candrea, Ovid Densusianu, Th. Speranția, *Graiul nostru. Texte din toate părțile locuite de români*, vol. I-II, București, Atelierele Grafice Socec, 1906-1908 (vol. I. *România*; vol. II. *Basarabia, Bucovina*)³⁷;
21. *Carte de cântece*, Turnu Severin, Tipografia Drum drept, 1936³⁸;
22. *Carte de deslegarea farmecelor*, s.l., Tipografia Eșanu, s.a.³⁹;
23. *Carte de semne. Trepeticul cel Mare*, București, Editura Cultura Națională, s.a.⁴⁰;
24. *Cercetări folklorice*, București, Tipografia Cărților Bisericești, 1947⁴¹;
25. Ion Chelcea, *Neam și țară. Pagini de etnografie și folclor*, București, Atelierele „Imprimeria”, 1940⁴²;
26. Idem, *Din Gorj. Note și observațiuni cu caracter etnografic*, București, Tipografia Informația zilei, 1943⁴³;
27. Idem, *Menirea Muzeului Etnografic al Moldovei*, Iași, Liga Culturală, 1943⁴⁴;
28. T. Chirileanu, *Povești basarabene*, s.l., s.e., s.a.⁴⁵;
29. Neculai V. Coban, *Cântece de acasă, Viața Basarabiei*, s.a.⁴⁶;
30. Cocoș⁴⁷, *Legenda fantastică. Radu Negru la Topoloveni*, București, Tipografia Oltenia, s.a.⁴⁸;

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 114.

⁴¹ *Ibidem*, p. 118.

⁴² Exemplarul (având cota IIB-10.309 la BCU Iași) are semnul «S» – *Secret*, scris cu creionul roșu, explicațiile de la nota precedentă fiind valabile și în acest caz.

⁴³ *Ibidem*, p. 119.

⁴⁴ Lucrarea nu figurează în nici una dintre listele de publicații interzise difuzate în mod oficial până la finele anului 1948. Cu toate acestea, exemplarul (având cota IIB-16.621 la BCU Iași) are semnul «S» – *Secret*, scris cu creionul roșu. În acest stadiu al cercetării, nu știm când și în ce împrejurări a fost retrasă respectiva lucrare din circulație.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 120.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 124.

⁴⁷ Prenumele lipsește din liste.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 124.

31. *Colinde de Crăciun și Anul Nou*, Constanța, Tipografia Albania, s.a.⁴⁹;
32. Colonel Constantinescu, *Din datina Basarabiei*, s.l., s.e., s.a.⁵⁰;
33. I. Constantinescu-Delabaia, *Basme din toată lumea*, București, Editura Cugetarea, 1945⁵¹;
34. Aurel Cosma, *Studii de folklor românesc*, București, Casa Școalelor, 1942⁵²;
35. *Cugetări românești din Basarabia*, s.l., s.a., Biblioteca Științelor Populare⁵³;
36. Sergiu Victor Cujbă, *Cântări basarabene*, Chișinău, Luceafărul, 1919⁵⁴;
37. Ion Diaconu, *Orientări etnografice* (extras din „Ethnos”, Focșani, an. II, fasc. 1-2, 1943)⁵⁵;
38. Al. L. Dobrescu, *Manual de dansuri naționale*, Craiova, Scrisul Românesc⁵⁶;
39. *Dor cu dor. Doine și strigături din Ardeal, Basarabia și șesul Dunării*. Ediție îngrijită de Ion Pillat, București, Cartea Românească, s.a.⁵⁷;
40. Petre Dulfu, *Din lumea satelor*, București, Alcalay⁵⁸;
41. Gh. T. Dumitrescu, *Călăuza școalelor țărănești*, București, Fundația Culturală Regală „Principele Carol I”, s.a.⁵⁹;
42. Idem, *Școala superioară țărănească. Înfăptuirea de la Poiana-Câmpina*, Ploiești, Tipografia Unirea, 1937⁶⁰;
43. C. Fierăscu, Gh. Neagu, *Antologia Bărăganului. Literatură, folclor*, [Călărași], Tipografia Modernă, 1935⁶¹;

⁴⁹ *Ibidem*, p. 125.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 128.

⁵¹ *Ibidem*.

⁵² *Ibidem*, p. 131.

⁵³ *Ibidem*, p. 138.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ Exemplarul (cota III-64.783 la BCU Iași) are semnul «D» – *Documentar*, scris cu creion negru. În acest stadiu al cercetării, nu știm când și în ce împrejurări a fost inclusă în categoria celor cu circulație controlată.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 160.

⁵⁷ *Ibidem*, p. 162.

⁵⁸ *Ibidem*, p. 168.

⁵⁹ *Ibidem*, p. 169.

⁶⁰ *Ibidem*.

⁶¹ *Ibidem*, p. 188.

44. Florea Bobu Florescu, *Opincile la români*, București, Editura Academiei, 1957⁶²;
45. D. Furtună, *Cântece bătrânești din părțile Prutului*, București, s.e., 1924⁶³;
46. Idem, *Izvodiri din bătrâni*, București, Fundația „Mihai”⁶⁴;
47. I. Garofoiu, *Datinile noastre de Crăciun*, Pitești, Tipografia Progresul, 1938⁶⁵;
48. Tatiana Gălușcă, *Folclor basarabean*, vol. I, Bălți, Editura Națională Cartea Românească, 1938⁶⁶;
49. Artur Gorovei, *Noțiuni de folklor*, București, Editura Cartea Românească, 1932⁶⁷;
50. Idem, *Nicu Gane*, București, Editura Cartea Românească, 1937⁶⁸;
51. Idem, *Popoarele balcanice în folclorul românesc*, București, Monitorul Oficial, 1942⁶⁹;
52. N. Grigoriu-Galați, *Colinde moldovenești*, București, Tipografia Muscelul, s.a.⁷⁰;
53. Constant. A. Ionescu, *Colinde*, Sibiu, s.e., 1944⁷¹;

⁶² *Ibidem*, p. 190. Florea Bobu Florescu a rămas în străinătate în anul 1970 (<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Florescu-Bobu-Florea-1938-1970.-Inv.-1696.pdf> – accesat pe 14.10.2019), motiv pentru care aproape întreaga sa operă a fost retrasă din circulație după această dată. Căutările în catalogul on-line al BCU Iași relevă faptul că din cele 41 fișe tradiționale scanate existente pentru acest autor, 23 dintre ele au o bifă cu creion negru ceea ce înseamnă interdicție nerostită la acces (http://193.231.13.10:8991/F/1NJBXYX9X5YPXJF74YTIRLM9BJXHVSJ1KLLC8XX5P66J8EQSL3-32841?func=short-0&set_number=021112 – accesat pe 14.10.2019). Începând chiar din acel an, în baza *Instrucțiunilor de uz intern* amintite mai sus, cărțile autorilor care plecau clandestin din România erau retrase din circulația publică, dar nu se mai trimiteau la *Fondul special* din biblioteci. Ele rămâneau în depozitul curent, însă erau marcate discret, astfel ca bibliotecarii să refuze solicitările de împrumut sub diferite pretexte: carte deteriorată, trimisă la legătorie etc.

⁶³ *Ibidem*, p. 195.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 196.

⁶⁵ *Ibidem*, p. 201.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 202.

⁶⁷ *Ibidem*, p. 224.

⁶⁸ Exemplarul (având cota II-152.218 la BCU Iași) are semnul «D» – *Documentar*, scris cu creion negru. Lucrarea nu figurează în nici una dintre listele de publicații interzise difuzate în mod oficial până la finele anului 1948. În acest stadiu al cercetării, nici în acest caz nu știm când și în ce împrejurări a fost retrasă din circulație.

⁶⁹ *Ibidem*.

⁷⁰ *Ibidem*, p. 228.

⁷¹ *Ibidem*, p. 255.

54. Maria Ionescu-Lamotescu, *Vechea artă românească*, București, Editura Cultura Națională, 1924⁷²;
55. Petru Iroaie, *Il canto popolare istro-romeno*, Roma, Libreria di Scienza e Lettere, 1940⁷³;
56. Idem, *Sensul folcloric în poezia lui Eminescu*, Cernăuți, Tiparul Glasul Bucovinei, 1940⁷⁴;
57. Idem, *Energie și vitalitate românească*, București, Monitorul Oficial, 1941⁷⁵;
58. Idem, *Omenia românească*, București, Tipografia „Bucovina” I. E. Torouțiu, 1941⁷⁶;
59. Idem, *Sulla poesie popolare italiana*, Iași, s.e., 1942⁷⁷;
60. Idem, *Vita e poesia popolare romena*, Bucarest, Tipografia „Lupta” N. Stroilă, 1943⁷⁸;
61. Petre Ispirescu, *Basmelor românilor*, București, Imprimeria Centrală, s.a. („Se va scoate coperta și foaia de titlu”) ⁷⁹;
62. Idem, *Isprăvile și viața lui Mihai Viteazul*, București, Fundația „Principele Carol”, 1939⁸⁰;
63. Idem, *Legende sau basmele românilor*. Ediție îngrijită de C. Fierăscu, București, Editura Cugetarea, 1941-1943⁸¹;
64. Idem, *Snoave*, s.l., s.a.⁸²;
65. Petre Lăcusteanu, *Umorul românesc. Încercare critică și antologie*, București, Din publicațiile Casei Școalelor, 1915⁸³;
66. Selma Lagerlöf, *O călătorie în lumea basmelor*, București, Tipografia Tempo, s.a.⁸⁴;
67. George Madan, *Suspine. Poesii populare din Basarabia*, vol. I. Cu o prefață de Gh. Coșbuc, București, Editura Librăriei „Stork și Muller”, s.a.⁸⁵;

⁷² *Ibidem*, p. 259.

⁷³ *Ibidem*, p. 271.

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ *Ibidem*, p. 272.

⁷⁶ *Ibidem*.

⁷⁷ *Ibidem*.

⁷⁸ *Ibidem*.

⁷⁹ *Ibidem*, p. 273.

⁸⁰ *Ibidem*.

⁸¹ *Ibidem*.

⁸² *Ibidem*.

⁸³ *Ibidem*, p. 296.

⁸⁴ *Ibidem*, p. 297.

⁸⁵ *Ibidem*, p. 317.

68. Idem, *Răsunete din Basarabia*. Cu desene de Victor Ion Popa, București, Editura Fundației Culturale „Principele Carol”, 1935⁸⁶;
69. Idem, *De la noi din Basarabia*, București, Editura Fundației Culturale „Principele Carol”, 1938⁸⁷;
70. Maria, Regina României, *Povești*, București, Editura Cartea Românească, s.a.⁸⁸;
71. *Ibidem*, București, Editura Fundației „Principele Carol”, 1921⁸⁹;
72. Constantin Matasă, *Movila haiducului*, București, Editura Cartea Românească, 1938⁹⁰;
73. Simion Mehedinți, *Caracterizarea etnografică a unui popor prin muncă și uneltele sale*, București, Editura Socec (toate edițiile)⁹¹;
74. Idem, *Coordonate etnografice*, București, Cultura Națională, 1930⁹²;
75. C. Mihăilescu, *La șezătoare*, București, Editura Noastră, s.a.⁹³;
76. Const. M. Mihăilescu, *Între fapt și basm*, București, Editura Universul, 1942⁹⁴;
77. Ilie I. Mirea, *Carte de colinde*, București, Editura Cugetarea, s.a.⁹⁵;
78. Dumitru C. Moruzi, *Cântece basarabene*, Iași, Institutul de Arte Grafice „N. V. Ștefăniu”, 1912⁹⁶;
79. Eugen D. Neculau, *Bibliografia satului românesc. Satul, țăranul, creația populară*, Iași, Tipografia „Ath. D. Gheorghiu”, 1942⁹⁷;
80. G. T. Niculescu-Varone, *Elogiul frumuseții*, București, Editura Minerva, 1915⁹⁸;
81. Idem, *Costumele naționale din România întregită*, București, Editura Universul, 1940⁹⁹;

⁸⁶ *Ibidem*.

⁸⁷ *Ibidem*.

⁸⁸ *Ibidem*, p. 329.

⁸⁹ *Ibidem*.

⁹⁰ *Ibidem*, p. 333.

⁹¹ *Ibidem*, p. 338.

⁹² *Ibidem*.

⁹³ *Ibidem*, p. 347.

⁹⁴ *Ibidem*.

⁹⁵ *Ibidem*, p. 350.

⁹⁶ *Ibidem*, p. 357.

⁹⁷ *Ibidem*, p. 367.

⁹⁸ *Ibidem*.

⁹⁹ *Ibidem*, p. 375.

82. Elena Niculiță-Voronca, *Studii de folclor*, vol. I, București, Tipografia „G. A. Lăzăreanu”, 1908¹⁰⁰;
83. Marcel Olinescu, *Mitologie românească*, București, Casa Școalelor, 1944¹⁰¹;
84. Pandele Olteanu, *Povestiri prelucrate și traduse din limbile slave*, Iași, Tipografia Lucrătorii Asociați, 1940¹⁰²;
85. Gheorghe Oprescu, *Arta țărănească la români*, București, Editura Cultura Națională, 1922¹⁰³;
86. Idem, *Peasant art in Roumania*, London, Herbert, 1929¹⁰⁴;
87. I. Otescu, *Credințele țaranului român despre cer și stele*, București, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1907¹⁰⁵;
88. Tudor Pamfile, *Cimilituri românești. Introducțiune și glosar*, București, s.e., 1908¹⁰⁶;
89. Petre Pandrea, *Pomul vieții*, București, Editura Bucur Ciobanul, s.a.¹⁰⁷;
90. Anton Pann, *Culegere de proverbe*, București, Editura Cartea Românească, 1926¹⁰⁸;
91. Idem, *Povestea vorbei* (toate edițiile, în toate editurile)¹⁰⁹;
92. Ovidiu Papadima, *O viziune românească asupra lumii. Studii de folclor*, București, Editura „Bucovina” I. E. Torouțiu, 1941¹¹⁰;
93. *** *Poezii populare din toate ținuturile românești*, București, Librăria Socec, 1909¹¹¹;
94. Simion Pușcașu, *Năzdrăvăniile lui Păcală și Tândală*, București, Editura Noastră, s.a.¹¹²;
95. C. Rădulescu-Codin, *Comorile poporului. Literatură, obiceiuri și credințe*, Câmpulung, s.e., 1906; și București, Casa Școalelor, 1930¹¹³;

¹⁰⁰ *Ibidem.*

¹⁰¹ *Ibidem*, p. 381.

¹⁰² *Ibidem.*

¹⁰³ *Ibidem*, p. 384.

¹⁰⁴ *Ibidem.*

¹⁰⁵ *Ibidem*, p. 386.

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 388.

¹⁰⁷ *Ibidem*, p. 390.

¹⁰⁸ *Ibidem.*

¹⁰⁹ *Ibidem.*

¹¹⁰ *Ibidem.*

¹¹¹ *Ibidem*, p. 409.

¹¹² *Ibidem*, p. 417.

¹¹³ *Ibidem*, p. 424.

96. *** *Rümanien ethnographischer Atlas*, plus edițiile în limba italiană, franceză și engleză (*Rumania Ethnographic Atlas, La Roumanie Atlas ethnographique*), s.a., s.e.¹¹⁴;

97. Vasile Sala, *Colinde bătrânești*, București, Editura Noastră, s.a.¹¹⁵;

98. C. Sandu-Timoc, *Poezii populare de la românii din Valea Timocului*. Cu o introducere de N. Cartoian, Craiova, Scrisul Românesc, 1943¹¹⁶;

99. *** *Scoarțe vechi românești*, București, Socec, s.a.¹¹⁷;

100. S. Segall, *Credințe, datini și superstiții*, București, Alcalay, 1926¹¹⁸;

101. E. Sevastos, *Anecdote poporane*, s.l., s.a.¹¹⁹;

102. I. U. Soricu, *Influențe românești în poezia și folclorul unguresc*, Sibiu, s.e., 1929¹²⁰;

103. Th. D. Speranția, *Anecdote populare*, București, Editura Școalelor „C. Sfetea”, 1915¹²¹;

104. Idem, *Alte anecdote populare* – toate edițiile, București, Editura Cartea Românească¹²²;

105. Idem, *Tot anecdote populare* – toate edițiile, București, Editura Cartea Românească¹²³;

106. Diomid Strungaru, *Folclorul moldovenimii orientale*, București, Editura „Bucovina” I. E. Torouțiu, 1942¹²⁴;

107. Niculae C. Sudițeanu, *Din satul lui Cremene. Anecdote*, București, Casa Școalelor, 1928¹²⁵;

108. Petre V. Ștefănuță, *Datinile de Crăciun și Anul Nou pe Valea Nistrului de Jos*, Chișinău, Tiparul Moldovenesc, 1939 (extras din „Buletinul Institutului de Cercetări Sociale al României”, Regionala Chișinău, vol. II, 1938)¹²⁶;

¹¹⁴ *Ibidem*, p. 439.

¹¹⁵ *Ibidem*, p. 450.

¹¹⁶ *Ibidem*, p. 451.

¹¹⁷ *Ibidem*, p. 458.

¹¹⁸ *Ibidem*, p. 463.

¹¹⁹ *Ibidem*, p. 465.

¹²⁰ *Ibidem*, p. 477.

¹²¹ *Ibidem*, p. 478.

¹²² *Ibidem*.

¹²³ *Ibidem*.

¹²⁴ *Ibidem*, p. 488.

¹²⁵ *Ibidem*, p. 490.

¹²⁶ *Ibidem*, p. 499.

109. Gh. I. Tăzlăuanu, *Comoara neamului*, vol. I-X, București, 1943; vol. I. *Legende, balade și cântece haiducești* („Se va scoate *Prefața, Dedicăția și Cuvântul înainte* = p. I-XIV”); vol. II. *Doine și cântece de lume* („Se va scoate pagina 49”); vol. III. *Cântece de dragoste, cântece de duh și cântece de cătănie*; vol. IV. *Strigături satirice* („Se va înlocui *Tabla de materii și paginile 169, 170, 175*, schimbându-se titulatura în «*Folklor din afara granițelor românești*»”); vol. V. *Îndemnuri satirice, îndemnuri din dragoste*; vol. VI. *Colinde, plugușoare, sorcova, conăcărit*; vol. VII. *Jocuri de copii, ghicitori*; vol. VIII. *Descântece*; vol. IX. *Proverbe și zicători, idiotisme și locuțiuni*; vol. X. *Snoave și basme* = toate volumele, după care s-a revenit parțial asupra lor: vol. I: „Se va scoate *Prefața, Dedicăția și Cuvântul înainte* = p. I-XIV”); vol. II: „Se va scoate pagina 49”; vol. IV: „Se va înlocui *Tabla de materii și paginile 169, 170, 175*, schimbându-se titulatura în «*Folklor din afara granițelor românești*””, restul volumelor rămânând în continuare cu acces restricționat¹²⁷;

110. *** *Treizeci cântece populare alese din culegerile premiate sau menționate cu prilejul concursului instituit de Societatea Compozitorilor Români*, București, 1927¹²⁸;

111. Al. Tzigara-Samurcaș, *L'art du peuple roumain*, Geneve, Musee Rath, 1925¹²⁹;

112. Idem, „Discurs”, în vol. *Sărbătorirea Domnului Inginer de mine Mathei M. Drăghiceanu*, București, Monitorul Oficial, 1934¹³⁰;

113. Idem, „Graiul obiectelor de artă țărănească”, în vol. *Omagiul fraților Alexandru I. Lăpedatu și Ion I. Lăpedatu la împlinirea vârstei de 60 de ani*, București, Monitorul Oficial, 1937¹³¹;

114. Idem, *Catalogue de la section d'art paysan*, București, Imprimeria Națională, 1937¹³²;

115. Gh. Vrabie, *Folklorul*, București, Editura Cărților Bisericești, 1947¹³³.

¹²⁷ *Ibidem*, p. 505.

¹²⁸ *Ibidem*, p. 516.

¹²⁹ *Ibidem*, p. 520.

¹³⁰ Exemplarul (având cota IIIB-2303 la BCU Iași) are semnul «S» – *Secret*, scris cu creionul roșu. Nici această lucrare nu figurează în vreuna dintre listele de publicații interzise difuzate în mod oficial până la finele anului 1948. În acest stadiu al cercetării, nu știm când și în ce împrejurări a fost retrasă din circulație.

¹³¹ Exemplarul (cota IV-615 la BCU Iași) are semnul «S» – *Secret*, scris cu creionul. Nu figurează în listele de publicații interzise până la finele anului 1948.

¹³² *Ibidem*.

¹³³ *Ibidem*, p. 544.

*

În urma cercetării întreprinse au fost identificate 114 titluri de cărți, broșuri și extrase, precum și un periodic din domeniul culturii populare, epurate după 1945 în România. Dacă unele dintre ele aparțin unor membri ai Casei Regale (Regina Maria) sau unor personalități, care pe lângă activitatea din domeniul de specialitate analizat aici, au avut și diverse funcții înainte de 1944 (de pildă, Al. Tzigara-Samurcaș, fondator al „Muzeului Național” – precursorul actualului „Muzeu al Țăranului Român”, a fost secretarul Regelui Carol I, director al Fundației „Carol I”; germanofil, în anul 1916 a rămas în teritoriul ocupat de armata germană, fiind prefectul Poliției Bucureștiului până la 14 noiembrie 1918), ori au avut simpatii legionare (Artur Gorovei, Ernest Bernea), totuși cea mai mare parte au un caracter științific neutru, singurul motiv al interdicției fiind acela că fac referiri la părțile de țară pe care România le-a pierdut după cel de-al Doilea Război Mondial.

Printre specialiștii ale căror lucrări au fost interzise total sau parțial s-a numărat și Ion Chelcea, fondatorul Muzeului Etnografic al Moldovei din Iași. Acestuia i-a fost interzisă până și scrierea (de mici dimensiuni) referitoare la *Menirea Muzeului Etnografic al Moldovei*; altă lucrare interzisă a fost *Neam și țară. Pagini de etnografie și folclor*. Interesant este faptul că aceste două scrieri nu apar în listele de cărți epurate până în 1948, dar exemplarele păstrate la BCU Iași poartă totuși semnele interdicției.

O posibilă concluzie a celor expuse este că perioada interbelică din istoria României Mari a fost ocolită sistematic de regimul politic de sorginte bolșevică ce i-a fost impus țării noastre după Al Doilea Război Mondial. Numeroase personalități politice, culturale, științifice și religioase de prim rang au fost eliminate din viața publică și odată cu suprimarea lor fizică s-a încercat și ștergerea rezultatelor muncii lor prin ascunderea operei scrise. Mai mult chiar, din motive insuficient clarificate deocamdată, anumite interdicții s-au aplicat și unora dintre cei care au activat în sistemul socialist din România, după anii '50.

Din nefericire, nici domeniul culturii populare, cu toate articulațiile sale, nu a fost ocolit de politicile prohibitive impuse României de ocupantul sovietic. Pentru restabilirea adevărului istoric și recuperarea unor informații și poate chiar tehnici de lucru în domeniul etnologiei, se impune întoarcerea la izvoarele informaționale din epocă și re-editarea acelor lucrări ce au importanță și valabilitate până astăzi.

Numai astfel pot fi eliminate *hiatus*-urile și se va obține imaginea corectă și completă asupra evoluției cercetării culturii populare românești. Întreprinderea constituie în același timp un imperativ cultural și o obligație morală față de toți acei specialiști ai domeniului etnologiei, nedreptățiți de istoria celei de-a doua jumătăți a secolului al XX-lea, a căror activitate trebuie cunoscută, reconsiderată și apreciată la adevărata valoare, inclusiv prin aducerea la lumină a scrierilor lor.